

Ipari parkok kialakulása, működése és fejlődési lehetőségei¹

Oncsikné Pápai Anna Mária

Dolgozatom témájaként az ipari parkokat választottam. Manapság ez egy előszeretettel használt szó, és a területfejlesztés egyik leglátványosabb eszköze mind Magyarországon, mind a fejlett országokban. Az utóbbi években egyre-másra jöttek létre ipari parkok, hogy a helyi adottságokra felhívják a figyelmet, és elősegítsék a rendelkezésre álló erőforrások, kapacitások legjobb kihasználását úgy, hogy a költségek, illetve más kiadások minimálisra csökkenjenek. A tapasztalatok azonban azt is bizonyítják, hogy ez az elképzelés akkor működik, igazán jól, ha magas fokú együttműködés érvényesül - nemcsak a parkon belül, hanem a környéken működő más egyéb szervezetek között is - és egy fajta tradicionálisizmus is szerepet kap.

A dolgozat első részében bemutatásra kerül néhány nemzetközi elmélet az ipari körzetekről (Marshall, Markusen, Porter), ami az ipari parkok elhelyezkedésének, kapcsolatrendszérének vizsgálatához nyújt segítséget. A második részben áttekintem az ipari parkok típusait, csoportosítási lehetőségeit, majd a magyarországi szabályozásban való megjelenését. A harmadik részben bemutatásra kerül két Magyarországon működő ipari park, az egyik a Szeghalom területén működő Sárréti Ipari Park, a másik az Orosháza déli ipartelepén létrejött Orosházi Ipari Park. Mindkét park Magyarország délkeleti részén, a kormány által hivatalosan is hátrányosnak minősített területen, Békés megyében fekszik. A parkok működését a vezetőkkel készített interjúk és a fentiekben vázolt elméletek alapján értékeltem. Végezetül, gyakorlati tapasztalataim alapján megpróbáltam néhány olyan tényezőt kiemelni, ami egy ipari park sikeres működéséhez - véleményem szerint - szükséges lehet.

Kulcsszavak: ipari park, ipari körzet, regionális gazdaságtan, regionális gazdaságpolitika

1. Bevezetés

„A pénz,...ha jól használják és jól fektetik be, mily csodákat mivelhet a világon!”

/Széchenyi István/

Az ipari parkok tulajdonképpen az agglomerációs gazdaságok, az ipari körzetek egyik gyakorlati szempontú megvalósítását jelentik. A gazdasági tevékenységek

---

¹ Jelen tanulmány a Regionális gazdaságtan tagozaton I. díjat nyert azonos című pályám rövidített verziója. Témavezető: Lengyel Imre.

földrajzi koncentrációjára először Marshall hívta fel a figyelmet még a 19. század végén. Ekkor azonban még nem beszélhetünk a mai értelemben vett ipari parkról, hanem csak ipari körzetről. Marshall elméletében a pozitív extern hatásoknak, az ipari körzeteknél az agglomerációs előnyöknek van kiemelkedő szerepe.

1996-ban megjelent művében Markusen ipari körzetekkel foglalkozva az ott működő vállalatok közti kapcsolatokat elemzi. A vizsgálatok eredményeképpen a körzeteket négy csoportba sorolja: Marshall-i ipari körzet, „kerékagy- és küllők” (hub-and-spoke) elnevezést viselő körzet, szatellit (csatlós) iparági körzet és állami alapítású körzetek (state-anchored districts).

A '80-as években Porter is elindul a Marshall-i gondolatok mentén és egy átfogó empirikus vizsgálatra alapozza elméletét. A vizsgálat eredménye alapján az ipari körzetekből származó előnyöket a regionális klaszterek képesek kihasználni.

Az ipari park fogalmi meghatározásához végül Rakusz Lajos definícióját vettem alapul (Rakusz 1996, 41.o.).

Dolgozatomban az elméleti háttér mellett két Magyarországon működő ipari parkot, a Szeghalom területén működő Sárréti Ipari Parkot, és az Orosháza déli iparterületén létrejött Orosházi Ipari Parkot is bemutatok. Mindkét park Magyarország délkeleti részén, a kormány által hivatalosan is hátrányosnak minősített területen, Békés megyében fekszik. A parkok működését a vezetőkkel készített interjúk alapján értékelem.

A dolgozat végén összefoglalásként bemutatok, mi is történt ez idáig országos viszonylatban, és megpróbálok meghatározni néhány olyan tényezőt, ami eddigi tapasztalataim alapján egy jól működő ipari park számára a sikeresség elengedhetetlen feltétele.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani konzulensemnek Dr. Lengyel Imre tanácskezelő egyetemi docensnek, Csák Gyulának, a Sárréti Ipari Park Kft. ügyvezető igazgatójának és Varga Zoltánnak, az Orosházi Ipari Park Kft. ügyvezető igazgatójának dolgozatom megírásában nyújtott mindennemű segítségéért.

2. Az ipari körzetek elméleti megközelítései

Az ipari körzetnek két alapvető feladata van: az egyes vállalatok kapacitását meghaladó közös szolgáltatások megszervezése és a körzeten belüli szereplők közti konfliktusok rendezése. E feladatok megoldásához azonban a helyi és regionális önkormányzatok magas fokú autonómiája és erős kollektív érdekképviselői szervek létrehozása szükséges (Zeitlin 1994).

Az ipari körzetek jelentőségét Alfréd Marshall fedezte fel még a 19. század végén. Általánosan elfogadott definíciója: az ipari körzet egy adott településen és vonzáskörzetében összpontosuló termelési rendszer, amelynek elemei a gyártási folyamat különböző fázisaira specializálódott, egymással szoros munkamegosztási kapcsolatban lévő vállalatok. A pozitív extern hatások kibontakozásával magyarázza

az ipari körzetek sikerességét. Ezek a hatások abból származhatnak, hogy nagyszámú, egy adott ágazatba tartozó kisüzem koncentrálódik egy földrajzi körzetben. Marshall-nál három formája van a pozitív externáliák megjelenésének (Lengyel 2000/b):

- a földrajzilag koncentrálódó iparágak speciális helyi inputok létrejöttéhez járulnak hozzá,
- a hasonló képzettséget igénylő munkahelyek viszonylagos sokasága mind a munkásoknak nyújt biztonságot, mind a vállalkozások találnak könnyebben megfelelő képzettségű munkaerőt,
- az iparági információk, innovációk, szaktudás és tapasztalatok gyorsabban szét tudnak terjedni.

Hosszú távú előnynek azonban mégis az tekinthető, hogy a nagy múltú körzetekben kialakul egyfajta „ipari légkör”.

Az ipari körzetekkel foglalkozó vizsgálatok közül kiemelkedik Markusen térési vállalati kapcsolatrendszeret elemző tanulmánya és Porter klaszterelmélete, melyeknek eredményeit a magyarországi ipari parkok vizsgálatánál fel lehet használni.

2.1. Az ipari körzetek csoportosítása a vállalati kapcsolatok szerint

Markusen részletes összefoglalást ad arról, hogy vizsgálatai szerint milyen alaptípusai vannak manapság az ipari körzeteknek (Markusen 1999, Lengyel 2000/b):

1. A *Marshall-i ipari körzet*, amelyre a gyakorlatban az egyik legjobb és leglátványosabb példa a „Harmadik Olaszország” néven emlegetett Emilia Romagna, vagy Veneto tartomány, ahol sok kis cég működik együtt a bútoriparban, cipőiparban stb.. Itt lehet megemlíteni még az amerikai Szilícium-völgyet, amely a csúcstechnológia központja és szintén erre példa az amerikai filmgyártás fellekvára: Hollywood is.
2. A „*kerékagy-és küllők*” (*hub-and-spoke*) *elnevezést viselő körzet*, amelyre a gyakorlati példaként említhető: Seattle (Boeing repülőgépgyártás), Toyota City, Ulsan és Pohang Dél-Kóreában, Sao José dos Campos Brazíliában stb.
3. A *szatellit (csatlós) iparági körzet*, amelyre jó példa a Reseach Triangle Park, a japán technopoliszok (Oita és Kumamoto), Brazíliában Manaus.
4. Az *állami-alapítású körzetek (state-anchored districts)*, amelyre a gyakorlatban a hadiipari központok és a katonai tömörülések szolgálnak például (Santa Fe, San Diego, Ann Arbor, Sacramento, Colorado Springs stb.).

Ha igazán alaposan megnézzük az itt felhozott példákat, vagy a világon bárhol létrejövő iparági központokat, tapasztalni fogjuk, hogy ezen típusok sehol sem jelennek meg tisztán. Mindig kavarodnak bennük az egyes típusokra jellemző tulajdonságok. Ez köszönhető a globalizációnak, a technika fejlettségének, az egyre gyorsabb

információhoz jutásnak. A cégek gyorsan tudomást szereznek a változásokról, és ami jó azt átveszik, így aztán rengeteg vonás keveredik bennük.

A fent említett körzet típusok közül az első három az, ami egy hatékonyan működő ipari park jellemzője lehet a későbbiekben Magyarországon. Már most is találhatunk olyan példákat, főleg a nyugati országrészben, amire azt lehet mondani, hogy az egyes formák jellemzői ráillenek (pl.: a csatlós körzet tipikus példája Székesfehérvár: IBM, Phillips). Az első két típus az, amely a Porter-i klaszterelméletnek is megfelel, ugyanis a körzeten belül és kívül is szoros kapcsolat jön létre az egyes vállalkozók és a különböző intézmények között.

2.2. Regionális klaszterek

A '80-as években újra előtérbe kerülnek a Marshall-i gondolatok, amikor is Porter tíz ország közel száz iparágára kiterjesztve egy empirikus vizsgálatot folytatott le annak érdekében, hogy megtudja, mitől sikeresek, versenyképesek az egyes országok a globális versenyben. A vizsgálat eredménye azt mutatta, hogy a tartós vállalati/iparági/üzletági versenyelőnyök földrajzilag koncentráltan jelennek meg, így az iparáganként megfigyelhető globális verseny lokalizált előnyöket nyújtó néhány térség, gyakran két-három város versenyére vezethető vissza. A globális versenyben tehát nem elkülönült piaci szereplők vesznek részt, hanem a globális vállalatokkal különböző módon együttműködő helyi vállalatok csoportjai. Ezeket a csoportokat regionális klasztereknek nevezi. A pontos definíció Lengyel Imre (2000/a) szerint: „A regionális klaszter az adott térségben működő versenyző és kooperáló vállalatok, a kapcsolódó és támogató iparágak, a pénzügyi intézmények, a szolgáltató és együttműködő infrastrukturális intézmények (oktatás, szakképzés, kutatás) és vállalkozói szövetségek (kamarák, klubok) innovatív kapcsolatrendszerén alapuló földrajzi koncentrációja.”

A regionális klaszterek lényegében a térségi bázis nyújtotta agglomerációs előnyöket, főleg a lokalizációs előnyöket és a „face-to-face” helyi kapcsolatokból adódó bizalmi tőkét, kisebb és megbecsülhetőbb kockázatot, gyorsabb adaptálást, kisebb tranzakciós költségeket, szinergiát stb. kamatoztatják, ezáltal a klaszterhez valamilyen módon kapcsolódó vállalkozás magasrendű, tartós versenyelőnyre tud szert tenni. A leghíresebb klaszterek Harmadik Itália területén találhatók, amelyek a hagyományos kézműiparban (bőr-, cipőipar, bútorgyártás) jöttek létre. A koncentráció alapja azonban nemcsak a kézműipar lehet, hanem a csúcstechnológia is, mint például a Szilícium-völgy esetében. Egy harmadik kategóriát képezhetnek a szolgáltatások. Említésre méltó lehet a filmipar fellegvára Hollywood, a divattervezés központja Párizs, a pénzügyi világ vezető központjai New York, London.

A gyakorlatban a vállalatok nagyon sokféle kapcsolatrendszert képesek kialakítani egymással, melyek döntően az iparág jellemzőitől és a vállalatok méretétől függenek. A fejlett országokban az OECD egyik, a vállalati kapcsolatok tipizálására irányuló felmérésének az eredményéből az derül ki, hogy a vállalatok 87,2%-a vala-

milyen hálózatszerű, tartós kapcsolatokat feltételező együttműködésben vesz részt. A főbb típusok (Lengyel 2000/b):

- eszközöket szállító egyszerű hálózat,
- piacorientált hálózat: a felhasználók és a versenytársak együttműködése,
- piacorientált hálózat: eszközöket és részegységeket beszállítók és felhasználók együttműködése,
- piacorientált hálózat: eszközöket és részegységeket beszállítók, versenytársak és felhasználók együttműködése,
- teljes innovációs hálózat: eszközöket és részegységeket beszállítók, versenytársak, felhasználók, kormányzati (nonprofit) laboratóriumok és egyetemek együttműködése.

A fent felsorolt hálózat típusoknál nemcsak a földrajzi koncentráció figyelhető meg, hanem a térben különböző helyeken működő vállalkozások közötti kapcsolatok is megjelennek.

A területi szint és a térségi bázis kiterjedése szerint megkülönböztetünk: makroszintű megaklasztereket (térségi bázisa egy egész ország), regionális klasztereket (egy régióban, egy térségben, vagy egy városban és vonzáskörzetében találhatók) és mikroklasztereket (egy településen belül működnek). Az együttműködés jellege és a végtermék szerint megkülönböztethetünk: iparági/tüzletági klasztereket, technológiai klasztereket, innovációs klasztereket stb. Magyarországon is felfedezhetők ilyen klaszter képződmények, ipari körzetek: például Székesfehérvár és vonzáskörzete.

Miután áttekintettük az ipari körzetek néhány nemzetközileg is elismert megközelítését, szűkíthetjük a kört, és rátérhetünk az ipari parkok vizsgálatára. Megnézhetjük, miként is működik az ipari körzetek egyetlen telephelye.

3. Az ipari parkok általános és nemzetközi jellemzői

Az ipari park fogalmát Rakusz Lajos a következőképpen határozza meg: „Ipari parkokon olyan teleszerűen létesített ipari és szolgáltató létesítmények együttesét értjük, amely a kis- és közepes vállalkozások számára a kor színvonalán képes biztosítani a korszerű gyártmányok előállításához, modern technológiák alkalmazásához nélkülözhetetlen feltételeket. A park egyfelől a termelő tevékenységhez elengedhetetlenül szükséges fizikai infrastruktúra (energia, víz, telefon, szennyvíztisztító stb.) igénybevételét teszi lehetővé, másfelől pedig olyan szolgáltatásokkal (szellemi infrastruktúra) segíti a vállalkozót, amelyek ma már nélkülözhetetlen részei a sikeres vállalkozásnak (üzgyvitelszervezés, pénzügyi-számviteli ügyintézés, PR, marketing, külkereskedelem bonyolítása, hitelügyintézés, beruházási, fejlesztési, jogi tanácsadás stb.)” (Rakusz 1996, 41.o.).

Az első ipari parkok Angliában és az Amerikai Egyesült Államokban ingatlanügyletek eredményeként jöttek létre a század első évtizedében. A jellemző alaphelyzet a következő volt:

- Olcsón lehetett hozzájutni földterületekhez, amelyek agrárhasznosításra kevésbé, ipari hasznosításra viszont alkalmassá tehetők voltak.
- Az olcsó földterületeket ellátva az ipari termeléshez szükséges infrastruktúrával, azok értéke nagyságrendileg megnőtt, így értékesítésük jelentős profitot eredményezett.

Az Egyesült Államokban az első világháború idején a háborús hadiszállítások által felduzzadt megrendelések miatt lendült meg a termelés és a fejlesztés. A nagy hadiipari koncentrációk, az új technológiák intenzív bevezetése által követelt kutatási-, innovációs-, fejlesztési-, kapacitás- és tőkekoncentráció és a versenyhelyzet követelte gazdasági feltételek teljesítése hozta létre az ipari parkokat az Amerikai Egyesült Államokban.

Ezek az ingatlanügyletek a '70-es években iparpolitikai jelentőségűekké váltak. Ennek kiváltó oka a technológiai korszakváltás volt: az ipari tevékenység – az energia árrobbanása, a környezetvédelmi szempontok előtérbe kerülése, a szolgáltatási tevékenységek térnyerése eredményeként – megújulásra kényszerült.

Ennek a megújulási folyamatnak igen kedvező lehetőségeket kínáltak az ipari parkok, melyek a helyi erők mobilizálásával, viszonylag szerény központi ösztönzéssel a korábbi ipari struktúrát „mozaikszerűen” képesek lecserélni korszerű termelő és szolgáltatói tevékenységre.

Az ipari parkok jelentős fejlődésen mentek át az elmúlt negyedszázad során, több generáció váltotta egymást a változó szükségletekhez igazodóan:

- A '70-es évek közepéig a termelőtevékenységeknek helyt adó csarnokok, valamint a raktárépületek voltak a meghatározóak. Az irodák a hasznos területnek csak a 10 – 15%-át tették ki. Ezen első generációs park épületei egyszerűek voltak.
- 1975–1985 között előtérbe kerültek az irodák, a számítástechnikával, illetve kereskedelemmel foglalkozó cégek révén. A második generációra jellemző az igényes építészeti kultúra.
- A '80-as évek közepétől számíthatjuk a parkok rohamos térnyerését. Meghatározó a terület felhasználás rugalmasságának biztosítása, a szolgáltatások körének kibővítése. A parkok építészetileg mind igényesebbek, az irodai személyzet, az informatikai tevékenység részaránya növekvő.
- A negyedik generációs ipari parkok (a '90-es évek közepétől) tipikus épülettípusai az irodaházak, szolgáltató épületek. Fontos szerepet kap a parkokhoz kapcsolódó rekreációs terület, gazdasági szolgáltatásokkal. A raktárak kiszorulnak az ipari parkokból. Meghatározóvá a csúcstechnológiát képviselő cégek válnak. A terület 60–80%-át irodák teszik ki.

Az ipari parkok létrehozása tehát egy igen hosszadalmas folyamat eredménye. A főbb ismertető jegyek nem egyszerre, hanem fokozatosan, lépésről-lépésre alakultak ki.

3.1. Az ipari parkok típusai

Az ipari parkoknak a fejlődésük során többféle típusa alakult ki aszerint, hogy milyen infrastruktúrára telepítik, milyen típusú (termelő, kutató stb.) és milyen méretű cégeknek nyújt szolgáltatást (Benko 1992). Célszerű elhelyezkedésük, szervezeti formájuk és szolgáltatásaik jellege szerint tipizálni a parkokat.

1. Elhelyezkedésük szerint három tényezőt különböztethetünk meg:
  - „Zöldmezős” ipari parkok
  - Rehabilitációs – meglévő ipari háttérre telepített – ipari parkok
  - Többcentrumú ipari parkok – nagyvárosi infrastruktúrára telepített ipari parkok
2. Szervezeti formájuk és fő funkciójuk szerint megkülönböztetünk innovációs, belkereskedelmi és exportorientált ipari parkot:
  - Tudományos-innovációs ipari parkok
  - Belkereskedelmi jellegű (belföldi piacra orientált) ipari parkok
  - Exportorientált ipari parkok
3. Más csoportosításban, annak alapján, hogy az adott park illetve intézmény milyen cégeknek (forma, méret, fejlettség stb.) és milyen típusú szolgáltatást nyújt az alábbi parktípusokat különböztethetjük meg (Pálmai 1996):
  - Inkubátor (alapító központ)
  - Üzleti központ
  - Technológiai centrum
  - Tudományos park
  - Ipari park (övezet)
  - Technopolisz (technopole)

Tehát a nemzetközi csoportosítás szerint igen sok fajtája létezik az ipari parkoknak, a magyarországi gyakorlatban még nem igazán terjedt el mindegyik. A legtöbb park, főleg Kelet-Magyarországon, igen kezdetleges formátumú, alacsony színvonalú, bár azért találunk néhány igen fejlettet is Nyugat-Magyarországon, illetve Budapesten. Ezekre azonban az is jellemző, hogy valamilyen ipari körzetbe ékeltek. A továbbiakban magyarországi elterjedésüket, illetve törvényi szabályozásukat mutatom be.

4. Ipari parkok kialakulása és szabályozása Magyarországon

A II. világháború után hazánk fejlődése az 1980-as évek végéig a világgazdasági folyamatoktól elkülönülten, a tervgazdálkodásos rendszer negatív hatásait viselve ment végbe. Ez a helyzet okozta azt is, hogy az ország iparvállalatai ilyen krízishelyzetbe kerültek. A tőkeszegény vállalatok főként a privatizáció eredményeként remélhettek

új termék, piac, tőke, technológia injekciót. A csőd miatt felszabadult nagyszámú, de képzett és nemzetközi mércével mérve olcsó munkaerő pedig az új elgondoláson alapuló zöldmezős üzemek építésével nyerhetett lehetőséget a foglalkoztatásra.

1986–1996 között Magyarország termelő, pénzügyi és kereskedelmi ágazatai – némi túlzással – történelmi léptékű átalakuláson mentek át, ez az időszak jelentős egyszerűsítéssel két, élesen el nem határolható szakaszra bontható (Tóth 1999):

- 1986–1992 között az ipari termelés mélyülő válsága, a pénzintézeti átalakulások, a tulajdonváltás felgyorsulása, a termékszerkezet és az elosztási/kereskedelmi rendszer teljes átrendeződése ment végbe. Az ipar néhány ágazatában már körvonalazódtak a szerkezetváltás tekintetében a közeljövőben járható utak. Ugyanakkor néhány alapvető területen nem sikerült megtalálni a válságból kivezető utat. Ez a szakasz még nem volt alkalmas gazdasági környezet az ipari park program beindítására.
- 1992–1996 években ez a kétarcú folyamat felerősödött: néhány területen (pl. gépipar) a fejlődés iránya, szerkezete, a termelékenység egyre piacképesebb lett, ugyanakkor más iparágak a nemzetközi tőke által diktált piaci hatások áldozatává váltak. A válságból kivezető szerkezetváltozás elkezdődött, elsősorban a külföldi tőke intenzív szerepvállalásának köszönhetően.

Az ipari parkok létesítését hazánkban is a válságkezelés és a szerkezetváltás szükségessége következtében indították el, hiszen egyes iparágak válsága általában nem választható el egyes térségek – és azokban a foglalkoztatás – válságától. Jóllehet e kezdeményezések szinte mindenhol igen jelentős ellenállás leküzdésével vezettek eredményre, a törekvések kiszélesítését segítették az országban lezajló társadalmi-gazdasági folyamatok. Kezdetben (1991–1993) a folyamat igen lassú volt, ami az ipar leépülésének időszakában természetesnek tekinthető (1991-ben Győrött – Közép-Európában elsőként jött létre zöldmezős ipari park; a válságból kivezető megoldásokban kiemelkedett még Székesfehérvár és Szentgotthárd is). A korábbi ágazati, tematikai prioritások fokozatosan háttérbe szorultak, s mind nagyobb igény mutatkozott a komplex jellegű funkcionális megközelítés iránt. A funkcionális prioritások azonban – mint például a minőségügy, a szabványok, a környezetvédelem, az infrastruktúra, oktatás, képzés – csak együttesen tudják az ország számára sorsdöntő strukturális alkalmazkodó-képességet biztosítani. Ezekben a tőkebefektetési formákban elsősorban a nagy nemzetközi cégek vettek részt. Ezen folyamatok segítették elő az ország ipari átalakulását. Magyarország a nemzetközi tőke legkeresettebb befektetési területévé vált Közép-Kelet Európában, évente 1,6–2,0 milliárd dollárnyi működő tőke települt hazánkba.

4.1. *Ipari parkok szabályozása*

A társasági adóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény 4. §-ában így határozza meg a fogalmát: „Az ipari park infrastruktúrával ellátott, jogszabályban meghatározott fel-

tételekkel ipari vállalkozási célra kialakított, behatárolt terület, amely pályázati úton ipari park minősítést kap.”

Az ipari park cím elnyerését szolgáló pályázati rendszer működését a 19/1997. (V. 14.) IKIM rendelet és módosítása a 23/2000. (VII. 21.) GM rendelet rögzíti.

Az ipari park cím a pályázatban megjelölt területre érvényes és határozatlan időre szól, vagy a megvonásig érvényes.

A cím elnyerésére pályázhatnak az ipari parkot megvalósító és/vagy üzemeltető belföldi székhelyű, jogi személyiségű gazdasági társaság, közhasznú társaság, helyi önkormányzat és kistérségi társulás, mely kedvező infrastruktúrával, szolgáltatásokkal és szakmai háttérrel vonzó befektetési lehetőséget kínál a külföldi és hazai vállalkozások betelepüléséhez. Pályázhatnak még a már meglévő, ipari parkszerűen működő gazdasági társaságok is. Ez történt Szeghalomban és Orosházán is. A területen már működött így egy vállalkozási társulás, és ez kapta meg később az ipari park címet. Az ipari park létesülhet rehabilitációs iparterületen vagy zöld mezőn.

Az ipari parkba betelepülő vállalkozásoknak elő kell segíteni:

- az ipari szerkezet átalakítását, új, korszerű, környezetbarát ipari termelő és szolgáltató beruházásokkal;
- a munkanélküliség csökkentését, új munkahelyek létesítésével;
- az ipari termelés és az export növelését az előállított termékek forgalmazásával;
- a regionális fejlesztési stratégiák megvalósítását a helyi és térségi erőforrások aktivizálásával.

Az Ipari Park cím elnyerésének minimális feltételei:

- a beépíthető/beépített alapterület legkisebb nagysága 10 hektár, további legalább 10 hektáros fejlesztési terület bevonásának lehetősége,
- a terület tulajdonjogával vagy tartós (legalább 25 éves) használati, hasznosítási jogával a pályázó rendelkezze,
- a betelepülő/betelepült vállalkozások száma legalább 10, a létesítendő/meglévő munkahelyek száma legalább 500 legyen, de a pályázat beadásakor már legalább 5 vállalkozás az ipari park területén működjön, vagy érvényes szerződés legyen a betelepülési szándékukról, és ezek foglalkoztatotti létszáma legalább 100 fő legyen.

Gyakran előfordul, hogy az ipari park területe beleesik egy vállalkozási övezet területébe is. Ez azért is van így, mert a vállalkozási övezet cím még több kedvezményt jelent, ami még inkább csalogatja a befektetőket.

A vállalkozási övezet létrehozásának és működésének szabályait a 189/1996. (XII. 17.) Kormányrendelet tartalmazza. Eszerint vállalkozási övezet: „Közigazgatási határokkal, illetve helyrajzi számokkal lehatárolt, sajátos kedvezmények igénybevételét biztosító, a fejlesztés szempontjából együtt kezelt terület.”

Az övezet létrehozásának célja az ország adott térségének gazdasági fejlődése érdekében a helyi sajátosságokat figyelembe véve vállalkozásbarát környezet kialakítása, ezen belül különösen:

- a befektetések ösztönzése,
- a vállalkozások piaci viszonyokkal összhangban álló megerősítése,
- a foglalkoztatási lehetőségek bővítése,
- az érték- és jövedelemtermelő képesség fokozása,
- az előállított termékek és szolgáltatások hazai és nemzetközi szintű versenyképességének erősítése,
- a meglévő gazdasági infrastruktúra fejlesztése és javítása,
- a természeti, gazdasági, infrastrukturális és emberi erőforrások hasznosítása, a fenntartható fejlődés feltételeinek biztosításával.

Az övezet kijelölését kezdeményezheti a regionális fejlesztési tanács vagy a környezetvédelmi és területfejlesztési miniszter. A kormány rendeletben jelöli ki a vállalkozási övezetet, meghatározza annak lehatárolását és a kedvezményezettség időtartamát, és a fejlesztési stratégia irányelveit.

A 6/1999. (I. 18.) Kormányrendelet rögzíti a Békés Megyei Vállalkozási Övezet kijelölését, melynek területe a következő települések közigazgatási területét foglalja magában: Bucsa, Dévaványa, Ecsefalva, Füzesgyarmat, Kertészsziget, Körösladány, Körösújfalú, Okány, Szeghalom, Vésztő, Zsadány, Biharugra, Doboz, Geszt, Körösnagyhársány, Kőtegyán, Mezőgyán, Méhkerék, Sarkad, Sarkadkeresztúr, Tarhos, Újszalonta.

5. Az ipari parkok működése a gyakorlatban, két Békés megyei példa bemutatása

5.1. A Sárréti Ipari Park

A Sárréti Ipari Park létrehozását nem önkormányzat, hanem magánvállalat, a Layer Kereskedelmi, Szolgáltató és Ipari Kft. - a legelején pusztán ingatlan spekulációs okokból - kezdeményezte. Pályázatát 1998-ban nyújtotta be, és ugyanebben az évben a 19/1997. (V. 14.) számú IKIM rendelet szerint el is nyerte az ipari park címet.

A Layer Kft. a Sárréti Ipari Parkot a város északi ipartelepének bővítéseként hozta létre 31 hektáros területen, állami támogatással. A parkban jelenleg működő vállalkozások:

- Agrimill Rt. (gabona ipari üzem),
- Ciocca Kft (olasz textilipari üzem),
- Layer Kft. központi telephelye, melynek magját a 3.000 m² alapterületű raktárház adja.

Sajnos mind a mai napig ez a három cég működik a park területén, az érdeklődők többsége az inkubátorcsarnok megépítését várja. A park vezetése azonban bizakodóan nyilatkozott, ugyanis szerintük a külföldi és belföldi érdeklődés első hulláma elérte ezt a térséget. Csak az elmúlt hónapban 8 potenciális befektető kereste fel a Sárréti Ipari Parkot.

A bent lévő vállalkozások közül egyelőre csak a Layer Kft. működik az elvárásoknak megfelelően, a másik kettő inkább csak a foglalkoztatási elvárásokat teljesíti más nem. A munkaerőt mindenki Szeghalomból és környékéről szerzi.

Ha közelebbről megnézzük a cégek működését, a következőket tapasztaljuk:

Az Agrimill Rt. igazából csak egy tároló házzal van jelen, melyben a tárolt termény nem mindig a környék gazdáitól származik. Ezeknek a terményeknek csak a tisztítását és szárítását végzik. A termény továbbszállítása két irányba történhet, vagy egy belföldi, vagy egy külföldi felhasználóhoz kerül.

A Ciocca Kft csak és kizárólag az olcsó szakképzett munkaerő miatt települt ide. Működése a következőképpen történik: Hét elején érkezi a kamion Olaszországból, hozza az összes szükséges alapanyagot, majd mikor elkészül a termék, visszakolják a kamionba és az visszaviszi Olaszországba.

Végül a Layer Kft. következik. A cég fő profilja az építőipari tevékenység, de 8-10%-ban kereskedelmi tevékenységet is folytat. Az alapanyagok nagy részét igyekszik magyar építőipari termékgyártóktól beszerezni, a többit pedig importőröktől. Kereskedelmi kapcsolatai révén nagyban kötődik a térséghez, és a szomszédos megyékhez is. A környékben igen széleskörű és minőségi referenciákkal rendelkezik az építőipari tevékenységéről (Henkel, Hirschman). A várható lakásépítési program igen kedvező lehetőségeket kínál a cégnek. Kapcsolatai – már csak azért is, mert ő a tulajdonos – igen szorosak a helyi önkormányzattal, részt is vesznek annak munkájában, ennek ellenére nem mindig egyszerű és gyors az eljárási rendszer. Gyakran előfordul, hogy egy önkormányzati engedélyre, támogató nyilatkozatra heteket kell várni. A betelepülő cégek képzett munkaerő igénye miatt is jó kapcsolat alakult ki a cég és a helyi iskolák között. Létrehoztak egy úgynevezett szakképzési alapot, és iskolai rendezvények szponzorálását is gyakran vállalják.

Jó lenne tehát, ha minél több olyan cég települne majd le itt, akik nem csak az olcsó munkaerő miatt hoznak ide egy vállalkozási egységet, hanem megpróbálnak valamilyen kötődést is kialakítani a térséggel, megpróbálják felismerni a hely előnyeit, és aztán kiaknázni a benne rejlő lehetőségeket.

A terület igen kedvező fekvésű, mivel vasúti és főútvonali kapcsolattal rendelkezik. A város több irányából is kerékpárút vezet ide. Közvetlen szomszédságában buszmegálló és vasútállomás található.

A park infrastrukturális ellátottsága a már működő vállalkozások révén alapjában biztosított. 1999-ben az iparterület bővitéseként bekapcsolt 11 hektáros fejlesztési terület ellátását kellett megoldani. Ennek keretében létesült a víz-, gáz- és elektromos hálózat, valamint épültek még utak (ipari fordulóval), járdák és egy trafóház.

Szeghalom és térsége elnyerte a vállalkozási övezet címet is, így a betelepülő vállalkozások jelentős adókedvezményt kapnak. Szeghalom város foglalkoztatást ösztönző helyi adó rendelete alapján az újonnan betelepülő vállalkozások termelő beruházásai 5 évig terjedő teljes mentességben részesülnek az iparüzési adó terhe alól. A potenciális beruházói célcsoportok:

- átlagos technológiai színvonalú vállalatok hatékony vezetési és marketing hátterrel, a piaci részesedés növelésének és a földrajzi terjeszkedés szándékával;
- erőforrások árkülönbözetére építő vállalatok.

A betelepülő vállalkozások két kidolgozott értékesítési stratégia közül választják ki a számukra legmegfelelőbbet. A beruházások nagyságától és ütemezésétől függően a vállalkozó eldöntheti, hogy az azonnali területvásárlást tartja számára kedvezőbbnek, vagy a hosszú távú bérletet veszi igénybe.

A 2000. évre vonatkozó ajánlat:

- kWattA elektromos hálózat 220 illetve 380V-os feszültséggel,
- gáz felhasználás 180 m³/óra,
- víz felhasználás 100 m³/nap.
- Telekár: 1.000 Ft/m²
- Hosszú távú bérlet: 10 Ft/hó

Ezen árak azonban a tárgyalások során változhatnak, csak irányadók.

A park működését a sokoldalú szolgáltatói tevékenység jellemzi. A jelenleg igénybe vehető szolgáltatások a következők:

- *Szaktanácsadás*: A Kft. projekt menedzsmentje áll a partnerek rendelkezésére a letelepedéssel járó ügyintézésben és annak szakmai bonyolításában.
- *Építőipari tervezés - kivitelezés*: Az építőipari üzletág biztosítani tudja a nagyobb beruházások generál kivitelezését és az anyagellátást.
- *Karbantartás - hibaelhárítás*: Folyamatos műszaki ügyelet biztosítása és gyors hibajavítás.
- *Szállítás*: A Kft. járműparkja alkalmas darabos, raklapos, konténeres, és ömlesztett áruféleségek kisebb és nagyobb tételű szállítására is.
- *Anyagmozgatás - raktározás*: Rendelkezésre áll nagy teherbírású autó daru, targoncák, digitális számítógépes rendszerrel működtetett hídmérleg és vasúti kirakodó. Szabadtéri és zárt raktárterek is igénybe vehetők.
- *Gépjármű karbantartás - javítás*: A Kft. által működtetett autószerelő műhelyeket bárki igénybe veheti.
- *Őrzés-védés*: 24 órás őrzési és forgalomirányítási szolgálat működik.
- *Vállalkozói Központ*: 1999. elején nyílt meg. A létesítményben kisebb vállalkozások számára irodahelységek állnak rendelkezésre, közösen használható irodatechnikai szolgáltatásokkal. Az épületben szálláslehetőség, színvonalas vendéglátás, konferencia lehetőség biztosított. A központ a város centrumában,

parkosított, kulturált környezetben található. A térségben egyedülálló komplex szolgáltatásaival vállalkozássegítő és élénkítő szerepet vállalt fel.

A cég a további fejlesztésekhez kellő saját forrással rendelkezik és a nyújtott szolgáltatások bevétele is erre a célra fordítható. Szintén részt vesz országos és helyi pályázatokon, amelyeken már eddig is sikerült jelentős pénzüsségeket elnyernie.

Konkrét fejlesztési tervek:

- *Üzemcsarnok építése inkubátor céllal:* 2.000 m² alapterületű acélvázaz csarnokot építenek fel, mely az első letelepülők számára üzemcsarnok, szociális épület, valamint raktárrészek kialakítására nyújt lehetőséget. A minisztérium idén augusztusban, hosszú várakozás után írta ki az előminősítésben (1999-ben) jól szerepelteknek a pályázatot. Sajnos a nagy csúszás miatt a cég komoly betelepülőt (egy VW beszállítót) veszített el, mert nem tudott tovább várni.
- *Benzinkút –parkoló tér kialakítása,*
- *Élelmiszer ABC létrehozása a park dolgozóinak,*
- *„Falusi” vendéglő építése,*
- *Szolgálati lakások építése:* 4 lakás építését tervezik. A lakásokat azoknak az ipari parkon belül dolgozó kezdő, vagy ide települő fiatal szakemberek családjainak szándékoznak kiadni, akik még nem rendelkeznek megfelelő egzisztenciális háttérrel.
- *Horgászto és pihenő övezet kialakítása:* A közelben, körülbelül 10 percnyi sétára található egy régi bányató, körülötte fiatal erdővel és hatalmas gyepterülettel. Ez a környezet közelsége és természeti adottságai révén pihenő övezetté alakítható, ahol a sportolási lehetőségek biztosítása révén nagymértékben fokozhatja a park dolgozóinak komfortérzetét.
- *Informatikai program:* 3 park és egy szoftverfejlesztő cég pályázhat közösen, olyan programok elkészítésével, amelyek egy országos, egységes információs rendszer alapját képezik. A SZÜV és a Kecskeméti Területfejlesztési Tanács által alakított konzorciumhoz csatlakozott a Sárréti Ipari Park is.

Ezen feltételeket, szolgáltatásokat tudja jelenleg kínálni a Sárréti Ipari Park, és várja minél több betelepülni kívánó vállalkozó jelentkezését.

Az eddigiek alapján azt mondhatjuk, ha az egész körzetet nézzük, hogy a Marshall-i és a szatelit típusú ipari körzet jellemzői keverednek benne. Az első, mert nem nagy vállalkozások vannak itt, inkább a munkaerő az, ami helyhez kötött, a második pedig azért, mert a fontos vállalati döntések a körzeten kívül születnek, itt csupán egy kisebb telephellyel rendelkezik az anyavállalat. Ha az ipari park csoportosításokat vesszük figyelembe, akkor azt mondhatjuk, hogy ez egy harmadikgenerációs, inkubátor (alapító központ) és az üzleti központ közötti stádiumban lévő ipari parki kategóriába sorolható.

5.2. Orosházi Ipari Park

Orosháza Város Önkormányzata 1999-ben sikeresen pályázott a Gazdasági Minisztérium által kiírt „Ipari Park Cím” pályázaton és elnyerte a címet.

Az ipari park az önkormányzat tulajdonában van és az üzemeltetéssel az Orosházi Ipari Park Kft.-t bízták meg. A Kft. az alapítástól a beköltözésig a betelepülő cégek rendelkezésére áll, igény szerinti szolgáltatásokkal.

A park 29,81 hektáros területe a város déli iparterületén, a Gyártelep utcán van, melyből 18,92ha (47%) már betelepült a következő cégekkel:

- Alföldi Kohászati és Gépipari Rt.
- OVM Karsai Rt.
- Doherty Hungary Kft.
- Hódút Kft.
- SÁRA Galvántechnika Kft.
- Körös Volán Rt.
- Vízgazdálkodási Társulat

Az infrastrukturális ellátottság a betelepült cégeken túl még további 6 hektáros terület áll a zöldmezős beruházók rendelkezésére. A további területeken a kiépítést különböző pályázatok útján megnyert pénzekből kívánja a város fedezni.

A bent lévő cégek foglalkoztatotti létszáma körülbelül 600 fő.

Elsősorban könnyű- és finomvegyiparral, alkatrészgyártással, egyéb nem környezetszennyező iparágakkal foglalkozó cégek betelepülését várják. Az újonnan betelepülő cégeknek legalább 30 fő foglalkoztatását kell biztosítani. A telkeket kizárólag eladásra kínálják, 1.200 Ft/m² vagy 10 DM/m² áron, de a telekár megállapodás szerint változtatható. A város 5 éves adókedvezményt kínál, amely itt azt jelenti, hogy az első év teljesen adómentes, majd a többi négy évben fokozatosan emelik az előírt szint eléréséig.

A vállalkozások inputjait több forrásból szerzik:

- A munkaerő szükségletet Orosházáról és annak 30 km-es körzetéből elégítik ki. Jelentős az ingázás.
- Az alapanyagokat jellemzően megyén kívüli, de hazai forrásból szerzik.

A vállalkozások outputjai szintén elhagyják a megyét. Közülük néhány Magyarországon belül marad, de vannak olyan vállalkozások is, akik szinte kizárólag csak exportra termelnek (Alföldi Kohászati és Gépipari Rt., Doherty Hungary Kft.).

Ezen cégek nagy része jól prosperáló kis- és középvállalkozás, de akad olyan is, aki éppen most árulja telephelyét (Körös Volán Rt.). Sajnos a probléma itt is az, hogy a munkahelyteremtés követelményeit kielégítik, de az igazi lokálpatriotizmus nem alakult ki. Nem ismerik fel a térség nyújtotta előnyöket, így nem is használják ki igazán.

A közös szolgáltatások köre igen szűk, ami magyarázható azzal is, hogy a betelepülteknek nincsenek ilyen irányú igényei, másrészt a park működése még nem

kiforrott. Mivel a tulajdonos az önkormányzat, ezért a kínált szolgáltatások az önkormányzati tevékenységgel összefüggőek. A különféle engedélyezési és egyéb közigazgatási eljárások megkönnyítését, leegyszerűsítését, a beruházások elkezdését segítik, illetve tanácsadást vállalnak.

Az orosházi ipari park egyelőre nagyon „gyerek cipőben” jár még, tulajdonképpen csak a cím elnyerése történt meg, az infrastruktúra bővítés és az egyéb működéssel kapcsolatos feladatok megoldása ezután következik majd. Az ehhez szükséges forrásokat az önkormányzat helyi adókból és pályázatok útján teremti elő. Az infrastruktúra bővítésére irányuló pályázatok már elkészültek, és a Megyei Területfejlesztési Alap meg is ítélte a kért támogatást. A Gazdasági Minisztérium országos pályázati elbírálása még hátra van.

Ha összegezzük az eddigieket, itt is azt állapíthatjuk meg, mint a Sárréti Ipari Parknál. Mint ipari park ez még inkább az inkubátor (alapító központ) kategóriába tartozik, de ha a körzetet nézzük sokkal kedvezőbb már most a helyzete, és a jövőre nézve is igen kedvezőek a kilátások. Sokkal hangsúlyosabban jelentkeznek a Mars-hall-i modell elemei és valószínű, hogy egy bizonyos szintig a „Kerékagy-és-küllők” kategória is kialakul majd.

6. Összegzés

Magyarországon a rendszerváltás után kialakult gazdasági helyzetben az országnak nagy szüksége volt a beáramló külföldi tőkére, munkahelyteremtésre és új ipari kultúrára. Mivel nagy mennyiségű ipari ingatlannal rendelkezett az ország, ezért célszerűbbnek látszott az ún. rehabilitációs ipari parkok kialakítása. Ezekkel azonban akadtak gondok (rendezetlen tulajdonviszonyok, környezeti leterheltség stb.). Ezért a legelső ipari park zöldmezős beruházásként jött létre, és ez a beruházási forma legalább ugyanannyira kedvelté vált, mint a meglévő ingatlanok újrafelhasználása.

Az eddigi gyakorlati tapasztalatok alapján nincsenek olyan általános feltételek vagy követelmények, amelyek közvetlenül sikerre visznek egy ipari parkot, de azért lehet néhány olyan környezeti tényezőt említeni, amelyek elméletileg jó parki teljesítményt indukálnak. Ezek a következők lehetnek:

- a befogadó terület elérhetősége, megközelíthetősége,
- a helyi környezet ipari hagyományai és jövőbeli gazdasági lehetőségei,
- a fő támogatók, alapítók részvételének mértéke és prioritásai,
- a helyi és területi kutatóközpontok és egyetemek elkötelezettsége a helyi gazdasági fejlődés irányában,
- a helyi vállalkozások hajlandósága, hogy együttműködjenek a K+F szervezetekkel.

Ezek a feltételek azonban még nem teljesülnek kritikát kizárólag. Itt van rögtön az elérhetőség. Magyarország keleti, déli része még mindig elég elzárt, még nem ért ide az autópálya. Persze az sem jelent teljes körű biztonságot, de legalább meg-

gyorsítja a közlekedést, könnyíti a szállítást és ezen területeket is rákapcsolja a főbb nemzetközi közlekedési vonalakra.

Sokszor a helyi környezet hagyományainak figyelembevétele sem igazán érvényesül. Néha ez beválik - ha a Székesfehérvári példát nézzük, ahol a régi csödbe jutott ipar helyén teljesen új fejlett technológiára épülő ipari körzet jött létre -, más esetekben azonban nem. Nem veszi figyelembe a kulturális hagyományokat. Mikor az első nemzetközi befektetők megérkeztek Magyarországra igen komoly problémák adódtak az eltérő hagyományok, munkamorál miatt. A külföldi cégek hamar rájöttek, hogy változtatniuk kell eddigi stratégiáikon, ha a hazai környezet előnyeiből valamit is hasznosítani akarnak. Sokan közülük követék ezt a módszert, és mára jól működő beszállítói hálózatot, illetve leányvállalatokat birtokolnak.

Magyarország eljutott odáig, hogy kimondja, hogy szüksége van erre a terület-fejlesztési eszközre, megteremtette a működés alapjait, de itt egy kissé megállt. Azonban nem elég néhány keretfeltételt rögzíteni, az ipari parkok - véleményem szerint - folyamatos figyelmet, támogatást igényelnek. A betelepülő vállalkozásokat csak úgy lehet megszerezni, illetve megtartani, ha stabil háttérrel érzékelnek maguk mögött. Ez alatt nem azt értem, hogy az államnak, kormánzatnak az a feladata, hogy állandóan „bábáskodjon” felettük, hanem azt, hogy döntéseiknél vegyék figyelembe, mire is van igazán szükségük.

Az elmúlt években hirtelen külföldön is rengeteg ipari park keletkezett, de nem minden esetben vált be. Kiderült, hogy a kialakult ipari parkok kínálata jóval meghaladja a felmerülő keresletet. Nincs annyi jól prosperáló vállalkozás, hogy az összes helyet feltöltse, így aztán hatalmas verseny bontakozott ki lehetséges befektetők, fejlett technológiát igénylő projektek megszerzése érdekében. Tehát leszögezhetjük, hogy egy park kialakítása körültekintést igényel, és csak fokozatosan, aprólékos munkával alakítható ki összetétele.

Meggondolandó tehát Magyarországon is, hogy meddig érdemes az ipari park hálózatot bővíteni. Ahogyan a fentiekben láttuk a nyugati országok is beleestek abba a hibába, hogy egymás után hozták létre a parkokat anélkül, hogy alaposan megvizsgálták volna, egyáltalán szükség van-e rájuk ott, ahol létrehozták őket. Véleményem szerint Magyarországon is meg kellene állni, megvizsgálni, hogyan működnek az eddigiek, szám szerint 133, és van-e értelme újabb címek kiadásának.

A Gazdasági Minisztérium adatai alapján a 2000-ig eltelt időszakban 112 pályázó (1997-ben 28, 1998-ban 47, 1999-ben 37) nyerte el az „Ipari Park” címet. A 112 ipari park gyakorlatilag egyenletesen oszlik meg az ország régiói és megyéi szerint. Az ipari parkok 13%-a esik a vállalkozási övezetekbe és 36%-a a területfejlesztés kedvezményezett térségeibe. Az ipari parkok összterülete mintegy 6700 hektár. Az ipari parkok betelepítettsége változó, 24 ipari parkban a fejlesztések csak most indulnak (ebből 12 park 1999-ben nyerte el az „Ipari Park” címet), de több ipari park már jelentős részben betelepült, az átlagos betelepítettség 27%. 88 ipari parkban a már betelepült, illetve az ott működő mintegy 970 vállalkozás 357 Mrd Ft értékű termelő beruházással és 81000 fős létszámmal 1999-ben több mint 1400 Mrd Ft értékű

kü terméket állított elő, amelynek átlagosan 80%-a export. Az ipari parkok termelőkapacitásainak nagyságrendjét jelzi, hogy az említett termelési érték az 1999. évi ipari termelés 15-16%-ának felel meg.

Az „Ipari Park” cím elnyerésének időpontjához, mint bázishoz viszonyítva az ipari parkokban működő vállalkozások száma 272-vel, a foglalkoztatottak száma 34000-rel, a termelő beruházások értéke 144 Mrd Ft-tal, a termelési érték 849 Mrd Ft-tal nőtt.

A gazdaságfejlesztési és területfejlesztési/vidékfejlesztési céllelőirányzatok által közösen kiírt infrastruktúrafejlesztési pályázatokon - amelyeken csak az „Ipari Park” cím viselői indulhatnak - eddig 37 ipari park nyert támogatás. Ezekben összesen 8 Mrd Ft értékű infrastruktúra beruházás valósul meg 2001-ig 3 Mrd Ft (1,7 Mrd Ft GFC, 1,3 Mrd Ft TFC/VFC) központi támogatással (A befezett beruházások értéke kb. 4 Mrd Ft.). A központi támogatás aránya 37,5%.

A magyarországi helyzet a számok tükrében igen kecsegtető, de ahogyan már a fentiekben említettem a kormánynak a következőkben nem újabb parkok kialakítását, hanem inkább az ipari körzetek, hálózatok kialakulását kellene támogatnia. Az alapok meg vannak hozzá, az ipari parkokkal jórészt kiépült egy megfelelő infrastruktúrális háttér. Most már itt az ideje, hogy beinduljon ezeknek a telepeknek az összekapcsolása, felfuttatása, és esetleg iparági klaszterek kialakulása.

Ezen következtetések alapján készült el tulajdonképpen egy kormányprogram: a Széchenyi Terv. Ebben a tervben kiemelkedő szerepet kap a regionális gazdaságépítés, a kis- és középvállalatok fejlesztése és támogatása és az innovációra való ösztönzés.

A regionális gazdaságépítési program megvalósítása partneri viszonyra, a vállalkozókkal, a települési önkormányzatokkal, a régiókkal, a megyékkel és a kistérségekkel, valamint a területfejlesztési intézményrendszerrel való együttműködésre épül. A program nem kötődik egy kiemelt térségtípushoz, hiszen alapelve a hálózatfejlesztés, amelynek kerete lehet tervezési-statisztikai régió, határokon átnyúló térségi együttműködés, megye, kistérségi és önkormányzati társulás.

Egy jól működő hálózat kialakulásának elengedhetetlen feltétele a stabil intézményi háttér. A program négyféle módozatot vázol fel az ipari parkok vonatkozásában ezen intézményrendszer kialakulására, és a kormány ezeket javasolja támogatásra:

- innováció-orientált ipari parkok kialakítását és szolgáltatásaik fejlesztését (ami magába foglalja az „Ipari Park” cím elnyerésével szemben támasztott minőségi követelmények erősítését is),
- logisztikai központok kialakítását és szolgáltatásaik fejlesztését,
- technológiai inkubátorok és innovációs központok kialakítását és szolgáltatásaik fejlesztését, valamint
- innovációs transzferközpontok kialakítását és szolgáltatásaik fejlesztését.

Ha a fentiek után még egyszer megvizsgáljuk a két ipari parkot, akkor a következőket állapíthatjuk meg. A Sárréti Ipari Parkra azt mondhatjuk, ha az egész körzetet nézzük, hogy a Marshall-i és a szatelit típusú ipari körzet jellemzői keverednek benne. Az első, mert nem nagy vállalkozások vannak itt, inkább a munkaerő az, ami helyhez kötött, a második pedig azért, mert a fontos vállalati döntések a körzeten kívül születnek, itt csupán egy kisebb telephellyel rendelkezik az anyavállalat. Ha az ipari park csoportosításokat vesszük figyelembe, akkor azt mondhatjuk, hogy ez egy harmadikgenerációs, inkubátor (alapító központ) és az üzleti központ közötti stádiumban lévő ipari parki kategóriába sorolható. A helyi gazdasági környezet, még nem teljesen kielégítő, de jó úton halad egy fejlettebb fokozat felé.

Ha összegezzük az Orosházi Ipari Parkkal kapcsolatos vizsgálataink eredményét, itt is azt állapíthatjuk meg, mint a Sárréti Ipari Parknál. Mint ipari park ez méginkább az inkubátor (alapító központ) kategóriába tartozik, de ha a körzetet nézzük sokkal kedvezőbb már most a helyzete, és a jövőre nézve is igen kedvezőek a kilátások. Sokkal hangsúlyosabban jelentkeznek a Marshall-i modell elemei és valószínű, hogy egy bizonyos szintig a „Kerekagy-és-küllők” kategória is kialakul majd. Itt látok igazán esélyt arra, hogy a Porter által és a kormányprogramban is megjelenő klaszter kialakuljon.

Végezetül azt hiszem, ha mindazok az elméleti elképzelések és gyakorlati programok, amit a dolgozatomban bemutattam, valóra válnak egyszer, akkor mind a teljes magyar gazdaság, mind a különböző szintű térségek egy ütőképes ipari háttérrel fognak rendelkezni, és versenytársai lehetnek bármely nyugati államnak. Most már csak az a kérdés, hogy a kormányváltások, személycserék közepette, valóban véghez viszik-e ezen elképzeléseket.

Felhasznált irodalom

- Benko, G. 1992: *Technológiai parkok és technopoliszok földrajza*. MTA Regionális Kutatások Központja, Budapest
- Lakatos, V. 1999: *Ipari parkok létesítése és a területfejlesztés lehetőségei* (szakdolgozat). Gödöllő
- Lengyel, I. 2000/a: A regionális versenyképességről. *Közgazdasági Szemle*, 12. 962-987.o.
- Lengyel, I. 2000/b: *Regionális és kistérségi gazdaságfejlesztés; a versenyképesség javítása*. Kézirat, JATE Regionális és Alkalmazott Gazdaságtani Tanszék
- Markusen, A. 1999: Sticky places in slippery space. In Barnes, T.J. – Gertler, M.S.: *The New Industrial Geography*. Routledge, New York
- Pálmai, Z. 1996: A Park – mint a regionális fejlesztés bevált eszköze. *Ipar-Gazdaság*, 7-8. 31-40. o.
- Rakusz, L. 1996: Az ipari parkok fejlesztésének koordinációja az Ipari Parkok Szövetségének keretében. *Ipar-Gazdaság*, 7-8. 41- 47. o.

Tóth, J. 1999: *Régi-új gazdaságfejlesztési eszköz*. Logisztikai Évkönyv, Budapest

Zeitlin, J. 1994: Ipari körzetek és regionális gazdasági megújulás. *Közgazdasági Szemle*, 1. 14-25. o.